

Markion Ellen (részlet)

Tertullianusz

MARKION ELLEN

ELSŐ KÖNYV (1.-19.)

1. Már régebben írtunk valamit Markion ellen, ami most kitűnik abból, hogy újhoz készülődünk a régi mű után. A szinte elhamarkodott első művemet a későbbi, teljesebb kiadással megsemmisítettem. Ezt is – másolatok híján – akkor még testvérünk – azóta hitehagyott lett – csalárdsága miatt elveszítettem. Ő talán készített hibás másolatokat, és nyilvánosságra hozta őket. A szükséges javításból megújítás lett, s ez az alkalom vett rá, hogy hozzá is adjak valamit. Így e mű most másodikból harmadik, a harmadikból immár első. A mű viszontagságait előre kellett bocsátanom, meg ne zavarjon senkit, ha elszórtan változatokra lel.

A Pontus Euxinuszt természete tagadja, neve csúfolja meg. Az egyébként vendégszerető Pontus tartományt ne fekvése alapján íteld meg: hisz emberségesebb tengeri tartományainktól mintegy barbárságát szégyellve üt el, igen vad népek lakják, ha a szekeret ugyan lakásnak lehet nevezni. A települések helye meghatározhatatlan, az élet durva, a szerelem szabad, jobbára pőre, s ha rejtik is, az igára függesztett tegezzel, azt jelezve, hogy senki oda ne menjen. Ugyanígy nem szégyenük a fegyvert sem, a szülők holttestét a leölt állatokéval együtt falják fel a lakomákon, s aki úgy halt meg, hogy nem fogyasztható, annak a halála átoknak számít. Még az asszonyi nemet se szelídíti a szemérem: mellüket szabadon hagyják, napi munkájukat szekercével végzik, inkább akarnak katonáskodni, mint férjhez menni. Rideg az éghajlat is, nincs napsütés, egyetlen felhő az egész égbolt, tél az egész esztendő, a termést is az északi szél érleli. Hóból nyernek vizet, a folyók jéggé fagynak, a hegyeket dér fedi, minden merev, dermedt. Ott csupán a vadság lobban lángra, mely mesékkel szolgál a szittyák áldozatához, a colchisi szerelemhez, a kaukázusiak keresztjéhez, mint színművekhez. De semmi sem olyan barbár és lehangoló Pontus esetében, mint az a tény, hogy ott született Markion, a szittyáknál alávalóbb, a nomádnál állhatatlanabb, a szittyáknál embertelenebb, az amazonoknál vakmerőbb, a fekete felhőnél sötétebb, a télnél ridegebb, a jégnél törékenyebb, a színésznel csalfább, a Kaukázusnál kiszámíthatatlanabb. Vagy még mit mondjak? Számára Prométheusz valóságos lény, de a mindenható Istent káromlással

gyalázza. De még az ottani állatok vadságánál is erőszakosabb Markion. Ki olyan testherélő hód, mint aki a házasságot megtagadta? Ki olyan falánk pontusi egér, mint aki az evangéliumokat körülragta? Csak aztán, euxinuszi, nehogy olyan vadat hozz világra, ami a filozófusoknak elfogadhatóbb, mint a keresztényeknek! Mert ez a kutyabolond Diogenes, amikor emberre akart lenni, mécsessel járt napvilágnál, Markion meg a megtalált Istenét veszítette el hitének fényét kioltva. Tanítványai nem tagadják, hogy kezdetben hite a miénk volt. Maguk írásai tanúsítják, hogy már azért is eretneknek számít, mert elhagyva előbbi énjét, később választotta, ami most az övé, holott azelőtt nem ez volt. Annyiban számít valami eretnekségnek, amennyiben később vezetik be, és annyiban igazság valami, minél régebbi, és ami kezdettől áthagyományozott. Egy másik könyvünk állítja fel ezt a mércét az eretnekekkel szemben: tanításuk átvizsgálása nélkül is elvethetők. Hogy ezek, azt új voltukból bizonyítjuk. Ha most olykor meg is engedjük a vitát, tesszük azért, hogy a sommás praescriptiós eljárás minduntalan felhasználva bizalmatlanságot ne idézzen elő, ezért előbb az ellenfél hitszabályát hozom, hogy senki előtt ne legyen rejtve, milyen fő kérdésben kell a harcot felvennünk.

2. A pontuszi két Istent állít fel, mint hajótörése két Symplegades szigetét: akit nem tudott megtagadni, a Teremtőt, vagyis a miénket, és akinek a létét nem tudja bizonyítani, vagyis az övét. El kell tűrnie a szerencsétlenségnek, hogy e vakmerőséget egyszerűen és sommásan az Úr kijelentése cáfolja, amikor emberekre és nem istenekre vonatkoztatja példabeszédét a jó és rossz fáról, ti. se a jó rossz gyümölcsöt, se a rossz jót nem teremhet. Vagyis se értelem, se jóhiszeműség nem hoz létre gonoszszágot, se rossz jószágot. Megtorpanva ugyanis – mint most is sokan, főként eretnekek – a rossz problémája előtt, honnan van, és megtompult érzékkel a kíváncsiság nagyságától felfedezi a Teremtő kijelentését: én vagyok, aki a rosszat alkotom (vö.: Ez 45, 7) – amennyiben őt merészeli megtenni a rossz forrásának, másrészt azzal érvel, és ezt így adja elő minden elfajzott embernek, hogy teremtőnek értelmezi azt, aki rossz gyümölcsöt termő rossz fát teremt, ti. magát a rosszat, és merészeli azt állítani, hogy kell lenni egy más istennek, a jó fa jó gyümölcséhez. És így Krisztusban is mintegy más szándékot vél felfedezni az egyedüli és tiszta jószágon kívül, mely különböznék a Teremtőtől, s könnyelműen új, idegen, istenség mellett érvel, aki az ő Krisztusában nyilatkoztatta volna ki magát, így kevés kovással a hit egész téstáját eretneksavanyúsággal dórén átjárta. Ott volt neki Kerdon, mint ennek a botránynak a kialakítója: úgy vélték, hogy könnyebb kettejüknek a két istenre rájönniük. Egy valamit semmiképpen sem tudtak meglátni. Csipásnak egy mécs is soknak látszik. Az egyik istent tehát, akit meg kellett vallani, azzal rontották le, hogy rosszat állítottak róla, a másikat meg úgy agyalták ki, hogy igyekeztek jószágra kidomborításával „megmagyarázni”. Hogy milyen érveléssel állították fel e két fajtát, feleleteink révén mutatjuk meg.

3. Az alapvető és az egészet átfogó vita tehát a számról folyik, lehet-e két istent állítani: esetleg költői, művészi, s harmadszor már eretnek-szabáság alapján. De a keresztény igazság szigorúan

kinyilvánította: ha Isten nem egy, nincs, mert méltóbbnak hisszük, hogy valami nincs, mint ne úgy legyen, ahogy lennie kell. Istenről azonban tudd meg, hogy szükségszerűen egy, s ha kérded, mi az Isten, másként nem találhatsz rá. Amennyire az ember Istent meghatározhatja, én úgy állítom, amit a köztudat is elfogad: Isten örökkévalóságában a fő nagyság, nem született, nem alkotott, nincs kezdete és vége, – mert ezt az állapotot kell az örökkévalóságnak tartanunk, mely a legfőbb, nagy Isten fogalmát kimeríti, amennyiben az magában Istenben áll fenn – és így a többi is, hogy Isten a legfőbb nagyság, formailag, értelmileg, erő és hatalom szempontjából. Mivel ebben mindenki egyetért, – senki sem tagadja ugyanis, hogy Isten valamiféle legfőbb nagyság, hacsak nem képes valaki Istenről azt állítani, hogy a legkisebb, csekély, ilyesfélét a másik véglet alapján, Istent tagadva azzal, hogy elvitatja tőle, ami az Istené. Mi most már a legfőbb nagyság jellemzője? Az ti., hogy semmi nem állítható párhuzamba vele, vagyis hogy nincs más legfőbb nagyság, mert ha lenne vele egyenlő, akkor már nem lehetne a legfőbb nagyság, kifogatva eredeti helyzetéből, hogy úgy mondjam törvényszerűségéből, mely nem engedi meg, hogy a legfőbb nagyságnak párja legyen. Tehát a legfőbb nagyságnak szükségszerűen egyetlennek kell lenni – ami egyenlő azzal, hogy nincs párja – különben nem lesz a legfőbb nagyság. Tehát nincs másként, mint hogy ezáltal van a léte, hogy ti. teljességgel egyetlen. Következésképpen mivel az Isten a legfőbb nagyság, helyesen fogalmaztuk meg igazságunkat: Isten, ha nem egy, nincs, nem mintha kételkedtünk volna Istenben, mikor azt mondtuk: ha nem egy, nincs. De mivel hisszük létét, azért határoztuk meg úgy létét, hogy ha nem az, csak akkor nincs Isten. Tudniillik ő a legfőbb nagyság, ha viszont a legfőbb nagyság, akkor szükségszerűen egyetlen, tehát az Isten egyetlen, nem másként Isten, mint, ha a legfőbb nagyság, nem másként a legfőbb nagyság, minthogy nincs párja, nincs másként pár nélkül, hacsak nem egyetlen. Bizonytalán bárki mást nevezel meg istenként, csak úgy tudod őt isteni voltában megvédeni, hogy isteni tulajdonságot ruházol rá, például örökkévalóságot, és így a legfőbb nagyságot. Hogyan létezhetne két legfőbb nagyság, ha épp abban áll a legfőbb nagyság, hogy nincs párja, de az csak egyre lehet érvényes, hogy nincs párja, kettőre vonatkozólag tehát semmiképpen sem lehet érvényes.

4. De bárki érvelhetne: létezhet két legfőbb nagyság is, külön és elválasztva saját körén belül, s például hozhatja a föld birodalmait, melyek oly népesekek, s mégis a legfőbb nagyságok ki-ki a saját területén, és gondolhatja, hogy mindenütt az emberi dolgokat kell az isteni dolgokkal egybevetni. De ha ennek az érvelésnek helyt adunk, mi az akadálya, nemhogy harmadik vagy negyedik isten létének, hanem annyinak, ahány királya van a népeknek? Istenről van szó, akinek főleg az a sajátja, hogy semmiféle példát, összehasonlítást nem engedhet meg. Ez az ő természete, ha egyszer nem valamiféle Izaiás, vagy Izaiás által maga Isten szól: Kihez hasonlítotok engem (Iz. 40,25). Az isteni dolgokhoz talán hasonlíthatók az emberi dolgok, de Istenhez nem. Más az Isten, és mások azok, amik az Istenéi. Végül, aki a királyt hozza példaként, mint aki a legfőbb nagyság, beláthatja, hogy már nem élhet vele. A király ugyan a legfőbb nagyság a saját trónján, az Istenig, de mégis Isten alatt áll, Istennel összehasonlítva máris elesik a legfőbb nagyság címétől, ha azt Istenre alkalmazzuk. Ha így van, hogy használhatod ezt a dolgot

példaként Istenhez hasonlítva, ha a példát épp alkalmazása semmisíti meg? Mi van már most, ha a királyok közt sem létezik többféle legfőbb nagyság, hanem csak egyetlen és egyedi, akit ti. a királyok királyaként fogadunk el legfőbb nagysága és a többi fokozat alárendeltsége miatt, mint az uralkodás csúcspontját? De a másfajta királyok is, akik külön-külön birodalmuk egysége élén állnak, mint a nadrágszj-birodalmak uralkodói, mindenünnen úgy tekintenek rájuk, hogy nyilvánvalóvá válják országa gazdagsága, ereje alapján, melyikük külön; egyre kell a nagyság teljességének kikristályosodnia úgy, hogy az összes egymáshoz hasonlítva, eredményként egynek nagysága a többit kiszorítsa és kizárja. Azért, jóllehet szétszórtan több valaminek látszik a legfőbb nagyság, saját ereje, saját természete, saját állománya alapján mégis csak egyetlen ilyen van. Továbbá, ha két istent hasonlítunk össze, mint két királyt és két legfőbb nagyságot, egyiknek meg kell hátrálnia a másik előtt, ha figyelembe vesszük, hogy az összehasonlítás alapján egyetlen lesz a legfőbb nagyság, mivel a legfőbb győzelme révén válik nyilvánvalóvá, túlszárnyalva a másik nagy vetélytársat, aki mégsem a legfőbb, és a vetélytárs meghátrálásából bizonyos egyedülvalóságot birtokol sajátos kiválósága folytán, így lesz egyetlenné. E cáfolhatatlan összefüggés ebben az elvben sűrűsödik össze: vagy tagadnunk kell, hogy Isten a legfőbb nagyság, s ezt egyetlen bölcs sem túrné el, vagy senki másra ezt nem lehet átruházni.

5. De miért állított Markion két legfőbb nagyságot? Először ugyanis azt kérdezem, miért nem többet, ha kettőt, mikor gazdagabbnak kellene hinnünk az istenség állagát, ha számról lehetne szó nála? Valentinus tisztességesebb és nagylelkűbb, mikor egyszerre mert kettőt állítani, Bythoszt és Syget, hozzá még kereken harminc Aeon-magzatot, mint Aineias anyadisznájának isten-falkáját kieresztve. Semmilyen értelmes megfontolás nem túri el több legfőbb nagyság létezését, tehát kettőét ugyanúgy nem, mint többét. Egy után máris szám jön. Aki kettőt enged, az többet is, hisz kettő már sokaság, mely az egyet már meghaladja. Végül nálunk az ész ereje a fogalom alapján nem engedi több isten hitét, hisz ez a szabály egy Istennél tart ki, kinek egynek kell lennie, hogy más vele egyenlő ne lehessen. Ha már most két legfőbb nagyság van, két egyenlő, kinek a műve, kinek a haszna ez? Mit számít a szám, ha két egyenlő nem különbözik egymástól? Egy és ugyanaz a dolog, mely kettőben létezik. Jóllehet többen egyenlők lennének, éppen ebből a szempontból mind egyek lennének, semmiben egymástól nem különbözve, mint egyenrangúak. Továbbá, ha a kettő közül egyik sem különbözik a másiktól, mint két legfőbb nagyság, mert mindkettő isten, egyik sem kiválóbb a másiknál, és így máris megmutatkozik: semmi értelme a számnak, hisz nincs kiválóbb. Az istenségben a számnak az elsőbbség alapján kellene meglennie, hiszen a tisztelete is tanácsalanságba torkollanék, ugyanis két olyan istent megpillantva, mint két legfőbb egyenlő nagyságot, íme, mit tehetnék? Ha mindkettőt tisztelném, féltő, hogy a túlzott kötelességteljesítést inkább babonának, mint vallásosságnak vélnék. Mert ha a kettő ennyire egyenrangú, a másikban egyszerre mindkettőjüket lekötelezhetném, ezt mutatva fel tanúságtételként egyenrangúságuk és egységük mellett, míg egyiket a másikban tisztelném, ugyanakkor az egyben számomra ketten lennének. Ha az egyiket tisztelném, egyszersmind meg kellene fontolnom, ne kerüljek olyan gyanúba, mintha hiába szaporítanám a számot, ahelyett, hogy különbséget tennék a szükséges és felesleges között,

vagyis: biztosabbnak tartanám, hogy egyiket se tiszteljem, mint egyiket aggályosan, vagy mindkettőt hiába.

6. Ha látszólag még vitában állunk, mintha Markion két egyenlőt állítana, mert míg Istent védjük, aki a legfőbb nagyság, s hinni kell egyetlen voltában, kizárjuk belőle az egyenrangúságot, amint erről a két egyenlőről már tárgyaltunk, bár azt tanítottuk, hogy egyenlők nem lehetnek a legfőbb nagyság formájában, s eléggé bizonyítottuk, hogy kettő nem állhat fenn, ennek ellenére biztosak vagyunk benne, hogy Markion nem két egyenlő isten létét állítja, az egyik a bíró, a vad, hadban erős, a másik a szelíd, jóságos, és csakis jó, sőt legjobb. Vizsgáljuk meg ezt a részét is a dolgoknak, vajon a különbözőség, rögtön kettővel jár-e, ha az egyenrangúságot ez nem engedi meg. Továbbá, itt is a legfőbb nagyság szabálya jön segítségünkre, mint amely az istenség egész állagát hivatott magának tulajdonítani. Teljesen igazságos vele szemben, illő, sőt szinte tartózkodás a részemről, ha megtartom ellenfelem értelmezését, hogy nem tagadja a teremtő Istent. De akkor nincs helye a megkülönböztetésnek azok között, akiket egyaránt isteneknek vall, nem teheti különbözőkké őket, nem mintha nem lehetnének emberek ugyanazon elnevezés alatt a legkülönfélébbek, hanem mert nem mondható Istennek, mert nem is hihető annak, aki nem a legfőbb nagyság. Mivel legfőbb nagyságnak kell elismernie ezt, akiről nem tagadja, hogy Isten, nem engedheti meg, hogy a legfőbb nagyságot valamiféle kisebbitéssel hozza kapcsolatba, hogy ezzel más legfőbb nagyságnak vesse alá. Ha másnak rendeljük alá, máris megszűnt. Istennek ugyanis nem szűnhet meg állapota, vagyis a legfőbb nagyság. Mert még abban a főbb istenben is veszélybe kerül a legfőbb nagyság, ha kezdi értékét veszteni a teremtőben. Mivel így két istenről állítják azt, hogy a legfőbb nagyság, szükségszerűen egyik sem lehet a másiknál nagyobb vagy kisebb, egyik sem a másiknál magasabb vagy alsóbbrendű. Tagadd meg annak isten-voltát, akit hitványabbnak mondasz! Tagadd meg annak legfőbb nagyságát, akit kisebbnek hiszel! Ha Istennek vallod mindkettőt, két legfőbb nagyságot vallasz. Semmit az egyikről ne vitass el, vagy csak a másiknak ne tulajdoníts! Elismerve az istenséget megtagadtad a különbözőséget.

7. E célra próbálsz meg Isten neve alapján cáfolni a tárgyalt dolgokat, lehet-e, másokra is alkalmazható-e a név, mivel írva van: „az istenek Istene felkel az istenek gyülekezetében, körükben az isteneket ítéli” (Zsolt 82, 1) és: „én mondom, ti istenek vagytok” (Zsolt 81, 6), s mégsem illeti meg őket a legfőbb nagyság birtoklása azért, mert isteneknek nevezi őket, és így a teremtőre se áll. Megfelelek annak az ostobának is, aki ezt se veszi figyelembe, hogy épp így Markion istenére se lehet alkalmazni, még ha istenek mondta is őt, azzal még nem bizonyította, hogy a legfőbb nagyság, mint ahogy nem azok a Teremtő angyalai vagy emberei sem. Ha a név-azonosság valaki állapotát eleve eldönti, hány haszontalan szolga sértegeti Dareioszként, Alexandroszként, Holofereszként e királyok nevét? E királyok értékéből létük mit se von le. Mert maguk a pogány bálványok is köznyelven istenek, de senki se lesz isten e révén,

hogy ti. Istennek mondják. Így én sem Isten nevét, e szó hangzását vagy jelölését védem, mint legfőbb nagyságot a Teremtőben, hanem magát a lényet. Akit ez a név illet. Őrá lelve, aki egyedül nem született, nem alkotás, egyedül örök, a mindenség alkotója, nem nevének, hanem állagának, nem megszólításának, hanem állapotának ítélem oda és követelem meg a legfőbb nagyságot. És ezért, mivel az Isten-elnevezést a lény nyerte el, azt hiszed, hogy a névnek ítélem meg, mivel a névvel kell rámutatnom, mely lénynek ítélem ezt oda, ti. amiben létezik az, akit Istennek mondunk. De a legfőbb nagyságot nem a névnek, hanem a lénynek ítéljük oda. Végül Markion is ezt saját istenének igényelve, állapota és nem elnevezése alapján követeli meg. Az tehát a legfőbb nagyság, amit Istennek ítélünk oda lényre törvényéből fakadóan, nem azért, mert ez a név jutott neki, s azt követeljük, hogy egyaránt legyen meg a kettőben, akiknek ez a lényük, hogy istenek, mert annyiban istenek, amennyiben legfőbb nagyságok, ti. joggal a lényük, hogy nem születettek, örökkévalók, és ezáltal nagyok és legfőbbek, amennyiben a legfőbb nagyság nem lehet kisebb és alacsonyabb rendű a másik legfőbb nagyságnál. Ha a legfőbb nagyság boldogsága, fensége, teljessége áll Markion istenére, egyként áll a miénkre is, de mégsem lesz két egyenlő legfőbb nagyság, mivel ezt lehetlenné teszi a legfőbb nagyságról már felállított szabály, mely nem tűr összehasonlítást. De nem lehetnek egyenlőtlenek sem, mert az a legfőbb nagysággal kapcsolatos másik szabállyal lenne ellentétes, ez pedig kibővítést nem enged meg. Fennakadtál Markion a nagy pontos nyár derekán. Mindkét oldalról az igazság hullámai nyaldosnak. Se egyenrangú, se egyenlőtlen isteneidet nem állíthatod. Mert nem ketten vannak. Ami pedig tulajdonképpen a szám megtárgyalását illeti, jóllehet az egész téma a két isten körüli harc, mi közben e korlátok közé szorítottuk, hogy most ezen belül az egyes tulajdonságaikról vitázzunk.

8. Először felhúzzák szemöldöküket a markioniták, hogy „új” istennel hozakodnak elő, mintha mi a régi istent szégyellnénk. A gyerek is büszke új cipőjére, de ha az öreg nevelő megveri a saruval, hamar megbánja a hiú dicsőséget. Tehát új istenről hallunk, a régi világban, a régi korszakban és a régi Isten alatt ismeretlenről és nem halottról, aki annyi régi századon át senki volt és az ismeretlenség alapján régi és bizonyos Jézus Krisztus – aki szintén a régi elnevezésekhez viszonyítva új – nyilatkozta ki, s előtte senki más. Köszönetem ezen dicsőségüknek, mert nagyban hozzásegít már ez is eretnek voltuk bizonyításához, hogy ti. új istenséget vallanak. Ez lesz az az újdonság, mely a pogányok köreiben is isteneket szül mindig új meg új címen, aszerint, hogy mire szánják. De ki új isten, ha nem hamis? Ma már Saturnus istenvoltát sem bizonyítja ősisége, mert őt is valaha az újdonság hozta létre, mikor először mutattak be neki áldozatot. Mert az élő és eredeti istenséget sem az új, sem a régi volta, hanem igazsága igazolja. Az örökkévalóságnak nincs ideje. Mert ő maga az egész idő. Nem történhet vele az, ami alkotásával. Ami nem született, annak nincs kora. Isten, ha régi, nem lesz, ha új, nem volt. Az újdonság a kezdet bizonyítéka. A régiséget a vég fenyegeti. Isten azonban oly idegen a kezdettől és a végtől, mint az időtől, aki a kezdet és vég bírja és kijelölje.

9. Tudom, mi címen hangoztatják új istenüket, ti. a megismerésén. De a megismerés újdonságát – mely megrázza az együgyűeket -, az újdonság természetes báját akartam cáfolni, és most már az ismeretlen isten alapján harcot kezdeményezni. Mert arról, aki felismerésük révén újként szegeznek szembe velünk, azt bizonyítják, hogy megismerése előtt nem tudtak róla. Vissza hát a vonalba az első fokhoz! Hitesd el velem, hogy isten lehet ismeretlen. Találhatok bizonyítással ismeretlen istenek részére áruba bocsátott oltárokat, de ez attikai bálványimádás. Ugyancsak bizonytalan isteneknek, ez meg római babona. Továbbá, a bizonytalan istenek, ahogyan kevésbé ismertek, úgy kevésbé biztosak, s azért ismeretlenek, mert igen bizonytalanok. A kettő közül melyik címet adjuk Markion istenének? Mindkettőt – gondolom – mint most bizonytalanok, és azelőtt ismeretlenek. Amint ugyanis ismeretlenné tette őt az ismert Isten, a Teremtő, ugyanúgy bizonytalaná tette a biztos Isten. De ne térjünk ki a lényeg elől, hadd mondjuk ki: ha isten ismeretlen volt és rejtelkedett, őt a rejtély birodalma burkolta homályba, mely birodalom szintúgy új és ismeretlen, s hasonlóképpen most is bizonytalan, persze valami mérhetetlen, és kétségkívül nagyobb annál, mint akit elrejtett. De röviden előterjesztem és a legteljesebb mértékben végére járok, mikor szabályként állítom fel: az nem lehet, hogy Istent ne ismerték volna nagysága címén, s nem is kellett ismerni jósága alapján, annál is inkább, mert mindkét szempontból kiválóbb a mi teremtőnké. De mivel azt látom, hogy egyeseknél hivatkozni kell minden azelőtt új és régebben ismeretlen isten bizonyításánál a Teremtő jellegére, előbb azt kell figyelmükbe ajánlanom, hogy ez részünkről tudatosan történik, hogy annál állhatatosabban élhessünk a már kifejtett alapelv segítségével. Mindenekelőtt miféle dolog, hogy elismered a teremtő Istent, megvallod, hogy tudsz mindent megelőző voltáról, mégsem veszed tudomásul, hogy a másikat is ugyanazokkal a módszerekkel kell vizsgálat tárgyává tenned, amelyek alapján már az egyik esetben megtanultad Istent ismerni? Minden régebbi a későbbi normáját szolgáltatja. Most két istent állítanak elénk, ismeretlent és ismertet, az ismert nem kérdéses. Léte köztudott, mert nem lenne ismert, ha nem lenne. De előttünk áll a vita az ismeretlenről. Lehet, hogy nincs, mert ha lenne, ismert lenne. Ami tehát kérdésünk tárgya, mindaddig, amíg ismeretlen, bizonytalanságban van, mert amíg kérdéses, lehet, hogy nincs, s mindaddig bizonytalan. Van biztos Istened, mint ismert, és bizonytalanod, mint ismeretlen. Ha így áll a dolog, mi jogos ok szól amellett, hogy a biztos normája, formája, szabálya szerint bizonyítsák a bizonytalant? Egyébként, ha ezzel az önmagában is bizonytalan ügyvel kapcsolatban még bizonytalan érveket is alkalmazunk, a kérdések láncolatába bonyolódunk, hiszen a bizonytalan érvek átvizsgálásának hasonló bizonytalansága a hitet veszélyezteti, és eljutunk azokhoz az eldönthetetlen kérdésekhez, melyeket az Apostol nem szeret; hacsak a szabályzat biztos, kétségbevonhatatlan és abszolút része eleve nem döntő a bizonytalan, kétes, megoldatlan részekkel szemben. Főleg ott, ahol más-más helyzetek adódnak, talán ne hivatkozzunk a bizonytalan dolgok esetében a biztosak mintájára, hogy a lényeg különbözősége miatt más esetekben is mentesüljünk az összehasonlításra való hivatkozástól. De mivel két istent terjesztenek elénk, közös bennük a lényeg, mindkettő az, ami Isten: nem születettek, nem teremtmények, örökkévalók. Ez elsődleges valóságuk. Markion dolga, ha különbséget állít. Az

utóbbiak nem vitatottak, de nem is engedhető meg, ha az elsődleges állaguk nyilvánvaló. Világos továbbá, hogy mindkettő isten, így állagukról nyilvánvaló, hogy közös, mivel ennek alapján kötelezhetők bizonyításra. Ha nem biztosak, azoknak a biztos jegyeknek a formájára kell hivatkozni náluk, melyeknek közös volta alapján elsődleges valóságuk megítélhető, hogy következésképpen az igazolásuk is közös legyen. Ebből kiindulva és ezért a legszigorúbb logikával fogom kimutatni, hogy nem isten, aki ma bizonytalan, mert azelőtt ismeretlen volt, mert akinek léte nyilvánvaló, abból magából az is nyilvánvaló, hogy sohasem volt ismeretlen, és ezért nem volt bizonytalan sem.

10. Már pedig, ha azon dolgok Teremtője kezdettől fogva, azokkal együtt ismert, mert épp ezért teremtettek, hogy Isten megismerhető legyen, hiszen – úgy látszik – írásai szentélyében Mózes valamivel később hirdette elsőként a világ istenét, ezért tekinthetjük őt könyvét a tudás születésnapjaként, mert Mózes egész műve a Teremtő ismeretének nem megalkotása, hanem a kezdetektől beszéli el, a paradicsomtól és Ádámától, tehát nem Egyiptomtól és Mózesztől kezdődően kell megítélni. Végül az emberiség nagyobb többsége, mely Mózes nevére se tudott, nemhogy művéről, Mózes Istenét mégis ismeri. Akkor is, ha a bálványimádás árnyéka borul az emberekre, mégis őt mintegy saját nevére istennek nevezik, és az istenek Istenének, és mondják: „ha Isten adja”, „ahogy Istennek tetszik”, „Istennek ajánlom”. Te lásd, vajon ismerik-e, akiről azt tanúsítják, hogy mindent megtehet. És nincs közük Mózes egyetlen könyvéhez sem. A lélek előbb volt a prófétáinál. A lélekben ugyanis kezdettől Isten ajándéka az ő tudása. Ugyanaz és nem más az egyiptomiaknál, szíreknél és a pontusziaknál is. Mert a lelkek a zsidók istenét mondják Istennek. Barbár eretnek, ne tedd Ábrahámot a világ kezdete elé! És ha egy család istene lett volna a Teremtő, még akkor se későbbi nálad, és a pontusziaknak is ismert már te előtted. Kapja hát elődjétől formáját az új, a biztostól a bizonytalan, az ismerttől az ismeretlen: Isten sohasem lesz rejtett, soha nem fog hiányozni, mindig felfogják, mindig hallják, mindig látni is fogják, ahogy akarja. Van tanúbizonyság Isten mellett: mindaz, amik és ahol vagyunk. Így bizonyítható mind az, hogy van Isten, mind az, hogy egy, míg nem veszik tudatlanba, hogy más még bizonyíttatásán fáradozik.

11. Joggal mondják ki ugyanis: ki az, aki nem ismertebb övének, mint a kívülállóknak? Senki. Elfogadom ezt is. Miféle dolog az, hogy valami Isten számára idegen? Akinek semmi se lenne kívülálló, ha valaki lenne, – mivel az Isten sajátossága, hogy minden az övé, minden hozzá tartozik – nehogy rögtön hallja tőlünk: mi köze neki a kívüli állókhoz? Ezt majd részletesebben a saját helyén hallhatja. Most elég ennyi: akiről bebizonyosodik, hogy nincs semmije, az nincs is. Amint ugyanis a Teremtő azért Isten és vitathatatlanul Isten, mert minden az övé és semmi nincs rajta kívül, ezért a másik azért nem Isten, mert nem minden az övé, és ezért lehet valami rajta kívül. Végül, ha minden a Teremtőé, már helyét sem látom a másik istennek. Mindent betölt és elfoglal Alkotója. Ha van még valami tér valaki istensége számára a teremtett világban,

bizonyial a hamisnak van. A hazugság alapján nyilvánvaló az igazság. A bálványok oly hatalmas ereje miatt nem fogadja be valahol Markion istenét? Tehát ezt is a Teremtő formája alapján követelem, Istent művei alapján kellett volna felismerni valamelyik saját világa, embere, korszaka révén, hiszen a világ is azért tévedett és állította fel isteneit, akikről olykor bevallja, hogy emberek, mert valami valakinek a szemszögéből hasznosnak és az életvitelre kényelmesnek látszott, így ezt is Isten formája alapján hitték isteninek, mely alkalmas megalapozni, bizonyítani, hogy mi az, ami megfelelő, sőt szükséges az emberi dolgokban. Ha hamis istenségnek kölcsönzünk ezért tekintélyt onnan, ahonnan az igazé származott, legalább egy mákszemnyit kellett volna Markion istenének sajátként felmutatni, hogy új Triptolemoszként hirdethessék. Vagy mutass fel Istenhez méltó érvet, miért nem alkotott semmit, ha van; mert alkotott volna, ha lett volna, azon alapelv alapján, mely révén a mi Istenünk léte se lenne nyilvánvaló ha nem ő alkotta volna ezt az egész mindenséget. Az egyszerű lefektetett követelmény áll: nem vallhatják ők mind a Teremtő Istent, mind azt, akit szintén istenként akarnak elhitetni, hanem annak a mintájára bizonyítják, ők is, mint mindenki az Istent. Mert mikor ezt, mint teremtő Istent nem kétlik, mivel ezt a mindenséget ő alkotta, ilyen alapon senki se köteles istennek hinni azt is, aki semmit sem alkotott, hacsak valami érvet fel nem hoznak. Úgy látszik, ez szükségszerűen kétféle lehet: vagy nem akart, vagy nem tudott semmit alkotni. Harmadik nincs. Hogy ne tudott volna, ez Istenhez méltatlan. Hogy méltó-e nem akarni, nézzük meg. Mondd meg nekem, Markion, akarta a te istened valaha is, hogy megismerjék, vagy nem? Mi más szándékkal szállt a földre [Isten Fia], hirdetett, szenvedett és halt meg, támadt fel, mint hogy megismerjék [Atyját]? De az kétségtelen, ha megismerték, akarta. Akarata nélkül semmi se történt volna vele. Aki tehát annyira gondoskodott arról, hogy megismerjék, hogy [az Ő Fia a] test gyalázatában mutatkozott, s a gyalázat még csak nagyobb, ha nem valódi – mert annál szégyenletesebb, ha a test lényegét csak hazudta -, aki a Teremtő átkát is fára függesztve hagyta magára hullni, mennyivel tisztességesebben előkészítette volna felismertetését bizonyos sajátos elgondolások ismertetőjegyei révén! Főként azzal szemben ismert, aki művei alapján kezdettől nem ismerte fel, mert miféle dolog az, hogy a Teremtő ugyan nem tudta, hogy van felette isten más is, amint a markioniták szeretnék, aki esküvel állította magáról, hogy egyedülvaló, akkora művekkel vértette fel a maga megismerhetőségét, amekkorákkal csak tudta, de saját egyedül- valósága eleve elismertetésével már nem törődött volna annyira. Az a felsőbbrendű pedig tudta, hogy az alacsonyabb rendű isten mennyire ismert, és egyáltalán ne gondoskodott volna önmaga megismertetéséről? Holott kiválóbb és fennhíjázóbb műveket kellett volna alkotnia, hogy isteni voltát műveiből, úgy, mint a teremtőét megismerjék, s mert művei kiválóbbak, ezért ő nagyobb és nemesebb a Teremtőnél.

12. Egyébként, ha létét meg is tudnánk vallani, azt kellene bizonyítanunk, hogy ok nélkül létezik. Ok nélkül léteznék ugyanis, ha semmije nem lenne. Mivel minden dolog ok, így van valaki, akié. Továbbá, amennyiben semmi sem létezhet ok nélkül, ha van, akkor annyi, mintha nem lenne, hiszen a dolognak nincs oka, mely létesítené. Ennyiben méltányosabban hinném, hogy Isten nem létezik, minthogy ok nélkül létezik. Ok nélkül az létezik, akinek nincs semmije, nincs tehát

létének oka sem. Isten azonban ok nélkül, vagyis dolog nélkül, nem létezhet. Így valahányszor bizonyítom róla, hogy ok nélkül van, mintha lenne, azt állítom, hogy nincs, mert ha lett volna, ok nélkül egyáltalán nem lehetett volna. Így a hitről is állítom, hogy az ember ok nélkül fogadja el őt, hiszen másként szokta meg: Istent hiszi, akinek a képe művei tekintélye alapján alakult ki. De mivel tőle semmi ilyent nem látott, miből ismerhette volna meg az ember Isten létét? Mert hisznek, mert nincs meg nekik Isten záloga, az Istenhez méltó művek, így e fogalom révén közel áll a megszűnéshez, művei csődjéhez, a szegyetelenséghez és a gonoszsághoz: a szegyetelenséghez, mert elfogadja az őt meg nem illető hitet, aminek a megalapozásával nem törődött, a gonoszsághoz, mivel sokakat a hitetlenség bűnébe rántott, anélkül, hogy hitükkel törődött volna.

13. Amikor egy ilyet isteni rangjától megfosztunk, akinek egyetlen jellemvonása sem annyira sajátos, és Istenhez méltó, mint a Teremtőé, hogy ez eleve tanúskodnék mellette, a markioniták szentelenül szenvelegve látnak hozzá a Teremtő műveinek tönkretételéhez. Igazán – mondják – nagy mű és Istenhez méltó a világ! A teremtő talán nem Isten? De bizony Isten! Tehát a világ sem méltatlan Istenhez. Isten ugyanis semmi magához méltatlan nem alkothatott, jóllehet a világot az embernek, nem magának alkotta, és bár minden mű alábbvaló alkotójánál, mégis, ha valaminek megalkotása méltatlan Istenhez, mennyivel méltatlanabb az Istenhez, hogy egyáltalán semmit se alkosson! Vagy az is méltatlan, mint képzelénk, hogy tökéletesebb dolgok alkotója is lehetett volna, hogy tehát valamit erről az e világhoz méltatlan valakiről is szóljak, akinek a neve ékesség és imádás, nem mocsok, a görögöknél is, akik ti. az ő bölcsességéhez méltatlan lényeket vallanak, s az ő tehetségük minden eretnység lelkesítője, istennek mondták a vizet, mint Thales, Hérakleitos a tüzet, Anaximenész a levegőt, Anaximander az égi mindenséget, Strato az eget és a földet, Zénón a levegőt, és az étert, Platón a csillagokat, aki azt mondja, hogy az istenek tűzneműek, és mikor a világot, annak nagyságát, erejét, hatalmát, tiszteletre méltó voltát, ragyogását, gazdagságát, megbízhatóságát, az egyes elemek törvényeit szemléli, melyek együttesen hozzák létre, táplálják, előállítják és felfrissítik a mindenséget, mint a legtöbb természetbölcse, attól fél, hogy a világnak van kezdete és vége, s így állagát, mely pedig oly hatalmas, istennél kevesebbre becsülhetik, pedig ezt tisztelik a perzsa mágusok, az egyiptomiak papjai és az indusok meztelen bölcsei. Maga az általános bálványimádás népies babonája, mikor a régi halottak regéit és a bálványok képmásainak nevét szégyelli, a természeti jelenségek magyarázatában keres kibúvót, és szégyenét zseniálisan kódósítja, ahogy Jupitert izzó anyagként, Junót az ő levegőjének ábrázolja a görög szavak hangzása szerint, Vestát tűzként, Camenát vízként, Magna Matert úgy, amint szórja a földbe a magvakat, szántásnak gyürkőzve, mosakodva. Így Osiriszt mindig temetik, és az élők közt keresik, és örömmel lelnek rá, hitelük mellett azzal érvelnek, hogy ezek az ismétlődő termésnek, az élő elemeknek és a visszatérő évszakoknak a jelképei, ahogy Mithras oroszlán csillagképét úgy magyarázzák, mint a száraz és nedves évszak titkát. És a felsőbbrendű lények, melyek vagy fekvésüknél, vagy rangjuknál fogva isteneknek számítanak még könnyebben elfogadhatók, mint az Istenhez méltatlanok. Elsüllyedjek? Gondolom egy kis virágszál, nem beszélve a mezőkről, valamilyen tengeri kagyló,

nem említve a bíborcsigát, egy fajdkakastollat, nem is beszélve a páváról, a Teremtőt úgy állítja be neked, mint szutykos mestert?

14. De ha megmosolygód is a kisebb élőlényeket, melyeket a Nagy Alkotó tudatosan találékonysággal, erővel ruházott fel, s azt vallod, hogy a nagyság az arányossággal igazolható, miként az erő az erőtlenséggel az Apostol szerint, utánozd, ha tudod, a méhkaptárt, a hangyabolyt, a pókhálót, a selyemhernyó fonálát, túrd el, ha tudod, fekhelyed, takaród állatait, a kórisbogár mérgét, a szúnyog fullánkját, a bolha csípését. Milyenek a nagyobbak, ha már az ily kicsinyek vagy segítenek, vagy bántanak, hogy a kicsinyekben sem nézd le a Teremtőt? Végül nézz végig magadon: kívül-belül vizsgálj meg az embert, talán tetszeni fog neked a mi Istenünknek ez a műve, hogy a te urad, az a bizonyos jobb isten, annyira szeretett, hogy érted e szegényes elemek közé a harmadik égből lefáradt, hogy érted a Teremtő e szűk lakában keresztre is feszítettet? De ő [a Felkent] mindezidáig a Teremtő vizét se vetette el, amivel övét leöntötte, sem az olajat, mellyel övét felkenete, sem a méz és tej keverékét, mellyel övét táplálja, sem a kenyeret, mely saját testét jeleníti meg, és saját titkaiban is rászorul a Teremtő „nyomorúságára”. De te, mestert felülmúló tanítvány, úr feletti szolga nála fennköltebben okoskods, lerombolva, amit ő óhajt. Szeretném látni, legalább bizalmasan, hogy nem arra vágysz-e, amit magad romboldsz le! Ellensége vagy az égnek, és az égi lakóhelyek szabadsága mellett foglalsz állást, lenézed a földet – főleg, mint ellenséged, a test szülőjét -, és minden zugából megélhetést csikarsz ki, visszautasítod a tengert is, de csak javaiig, melyeket, szentebb tápláléknak tartasz. Ha rózsákat nyújtok neked, nem lesz a Teremtő a terhedre. Képmutató, hogy önkéntes éhhalállal bizonyítsd markionita voltodat, vagyis Teremtő-ellenességedet – mert nálatok vértanúság- utáztatnak kellene számítania ennek, ha esetleg nem tetszik nektek a világ -, bármily anyaggá bomlasz is fel, a Teremtő anyagával élsz, mekkora elvetemült durvaság, hogy megveted, amiben élsz és meghalsz.

15. Ezután, vagy ez előtt, mivel azt mondtad, hogy neki is van teremtése, világa és ege, – a harmadik égből ugyan majd meglátjuk, ha a ti apostolotok megvitatására rátérünk – akkor bármi legyen is a tulajdona annak, istenével bizonyos meg kellett jelennie. De most mi az, hogy az úr Tiberius Caesar tizenötödik évében nyilatkoztattatott ki, valósága viszont Severus császár tizenötödik évében már teljességgel ismeretlen? Neki, mint kitűnőségnek a csekély értékű Teremtő előtt rejtett volna bizonyos megszűnt volna, ha már nincs rejtve Ura és Teremtője előtt. És ha a Tulajdona nem tudott e világban megnyilvánulni, hogy jelenhetett meg ura e világban? Ha az urat befogadta ez a világ, Tulajdonát miért ne fogadhatta volna be, hacsak nem volt nagyobb uránál? De most már arról a helyről van szó, mely ahhoz a felsőbb világhoz tartozik, és annak az istenéhez. Íme ugyanis, ha neki is van világa, mely nálánál alacsonyabb rendű, a Teremtő fölé, a helyére tette őt, s az ő tere üresen állt lába és a Teremtő feje között, tehát Isten is a helyén volt, és a világot is egy helyén alkotta meg, s akkor már lesz olyan hely,

mely nagyobb Istennél és a világnál. Nagyobb ugyanis a befoglaló a befoglaltnál. Vigyázzunk, nehogy még ott is legyenek kibúvók, és valamilyen harmadik isten is világával együtt betolakodhassék. Tehát már kezd el számolni az isteneket. Isten lesz már a hely is, nemcsak ennyiben nagyobb Istennél, de mint nem keletkezett, nem alkotott, következésképpen örök, és Istennel egyenrangú, amiben mindig is volt az Isten. Már most, ha a világot ő is valamely előzőleg adott anyagból alakította, mely nem született, nem lett, és istennel egyidős, mint azt Markion a Teremtőről véli, ezt is visszavezeted a hely méltóságára, mely mind az Istent, mind az anyagot, két istent zár magába. Az anyag is isten az istenség formája szerint, ti. nem született, nem lett és örök. Vagy, ha a semmiből teremtette a világot, akkor ezt kell vélnie majd a Teremtőről is, akinek az anyagot mégis becsempészi a világ teremtéséhez. De kell, hogy ő is az anyagból csinálta lett légyen, hiszen ugyanaz a szempont érvényes rá is, mint a Teremtőre, mert ugyanúgy isten. Így közben Markion három istenét tartsd számon, az alkotót, a helyet és az anyagot. Következésképpen a Teremtőt is térben levőnek állítja, tehát ugyanazokkal a jellegzetességekkel ruházza fel, belopva hozzá az anyagot is, noha az nem teremtett, nem keletkezett, ezen a címen örök, mint az Úr. Sőt, a rosszat is az anyagnak tulajdonítja, a keletkezett a nem keletkezettnek, a létesített annak, aminek nincs létesülése, a nem örököt az öröknek, s így már negyedik istent alkotott. A magasságokban van tehát így az istenségnek három valósága, az alantas régiókban négy. Ha még ehhez hozzájönnek az ő "krisztusai", az egyik, aki megjelent Tiberius alatt, a másik, akit a Teremtő ígért meg, immár valóban hazugsággal illetik Markiont azok, akik azt merészelik állítani róla, hogy két istent vezetett be, holott, bár nem tudja, kilencet is fel tud mutatni!

16. Nem lévén látható tehát a másik világ, amint annak istene sem, következik, hogy a dolgok két faja, a láthatók és láthatatlanok két teremtő isten között oszlanak meg, a markioniták így istenüknek a láthatatlanokat tulajdonítják. Ki tudná elhítni, hacsak nem az eretnek szellemű, hogy a láthatatlanok övéi, hisz semmilyen láthatót nem is teremtett, hát nem inkább azé, aki a láthatók alkotójaként a láthatatlanokba vetett hitet is megteremtette? Mennyivel méltányosabb bizonyos példákat adni, mint egyet sem? Látni fogjuk, az Apostol is kit nevez meg a láthatatlanok teremtőjeként, ha őt is megvizsgáltuk. Most ugyanis jobbára a közvéleményt és a helyes érvelést követve az írások idézése hitelét készítjük elő, megerősítjük, hogy a láthatók és láthatatlanok e különbsége a Teremtő Istennek tulajdonítandó. Egész műve különböző dolgokból jön létre, testiekből és testetlenekből, élőkől és élettelenekből, beszélőkből és némákból, mozgókból és állókból, szaporodókból és terméketlenekből, szárazokból és nedvesekből, melegekből és hidegekből, így magát az embert is a különbözőség formálta, mind testileg, mind szellemileg. Egyes tagok erősek, mások gyengék, egyesek tisztetek, mások kevésbé azok, egyesek párosak, mások nem, egyesek hasonlóak, mások eltérők. Így az érzésvilágban is, hol vidámság, hol szorongás, hol szeretet, hol gyűlölet, hol harag, hol szelídség, s ha ez így van, hogy a teremtés versengő összessége harmonikus egység, akkor már a láthatóknak és láthatatlanoknak a különbségét sem kell más szerzőre ruházni, mint arra, aki különbözőségüket megalkotta. Akik magát a Teremtőt másnak tüntetik fel, aki parancsolja, amit megtiltott, és megtiltja, amit

parancsolt, aki megver és gyógyít, miért csak ebben az egy dologban fogadják el egyetlen formában, mint csupán a láthatók teremtményét, akiről pedig hinni kell, hogy a láthatókat és a láthatatlanokat teremtette, mint az életet és a halált, a rosszat és a békét? És bizony, ha azok a láthatatlanok nagyobbak a Teremtő látható alkotásainál, melyek a maguk helyén nagyok, így is illő, hogy övéi a nagyobbak, akié a nagyok is, mivel se a nagyok, még kevésbé a nagyobbak sem illetnék meg őt, akinek még kis dolgai se volnának láthatók.

17. Ettől megszorulva dühödten mondják: elég az istenünknek ez az egy műve, hogy az embert megváltotta a legfőbb és kiváló jóságával, és előbbrevaló mindenféle sáskánál. Ó nagy isten, akinek oly nagy műve nem található másban, mint a kisebb isten emberében! Előbbre való ugyanis, hogy azzal bizonyítsd létét, mely által Istent bizonyítani kell, műveiből, s akkor aztán jóságából. Először ugyanis azt kérdezzük, van-e, s ha igen, milyen. Egyrészt műveiből, másrészt jótéteményeiből ismerhető fel. Nem azért nyilvánvaló a léte, mert megváltotta az embert, hiszen lehet, hogy létezik, és mégsem váltott meg. Miként van az hát, hogy azt mondjuk, megváltott, azért hisszük létét is, noha létezhetne úgy is, hogy nem váltott meg minket?

Most, miután e fejezetben az ismeretlen Isten kérdését megtárgyaltuk, ha eléggé nyilvánvaló, mind az, hogy semmit nem teremtett, mind az, hogy kellett volna teremtenie ahhoz, hogy műveiből megismerhető legyen, mert ha lett volna, kellett volna az is, hogy megismerjék, méghozzá a dolgok kezdetétől, – Istenhez nem illett volna a rejtezkedés. Vissza kell mennem a kérdés kiindulásához: az ismeretlen istenhez, hogy a kérdés többi kacskaringóját is végig vegyem. Először ugyanis azt kell kérdezni, hogy aki később önmagát kinyilvánította, miért később, s nem a dolgok kezdetétől, holott azokban kellett volna megnyilvánulnia, amennyiben isten, s minél inkább isten, annál kevésbé rejtezhetett. Nem mondható, hogy nem volt az Isten megismerésére alkalom vagy ok, amikor az ember is kezdettől fogva benn van a világban, akinek most a segítségére siet, és a teremtő gonoszsága is, mellyel szemben, mint jóságos áll mellénk. Tehát, vagy nem ismerte saját maga szükséges kinyilatkoztatása okát és alkalmát, vagy kételkedett, vagy képtelen volt rá, vagy nem akarta. Ez mind méltatlan Istenhez, főleg a jó Istenhez. De ezt a helyet is másutt áttekintjük, amikor kárhozzatjuk a későbbi kinyilatkoztatást, ahogy ezt most csupán azzal tettük meg, hogy rámutattunk.

18. Ám legyen, csak akkor mutatta meg magát, amikor akarta, amikor módjában volt, mikor eljött a végzet órája. Talán akadályozta valami kényszer, vagy néhány boszorkány vagy a négyszögű Saturnus, vagy a háromszögű Mars eljövételét. Mert a markioniták jobbára matematikusok, és azt sem szégyenük, hogy a Teremtő csillagaiból éljenek meg. Itt kell tárgyalnunk a kinyilatkoztatás milyenségéről, vajon méltón nyilatkoztattott-e ki, hogy nyilvánvaló legyen, és igazán-e, hogy így elhívhessük: létezik az, akiről bizonyos, hogy méltó

módon nyilatkoztatta ki magát. Az Istenhez méltó dolgok bizonyítják Isten létét. Mi úgy döntünk, hogy először Istent az ő természetében kell megismernünk, s ezután tanítását, természetét műveiből, tanítását abból, amit mondott. De akinek nincs természete, annál a természetes eszközök nem segítenek. Tehát legalább kijelentéseivel kellett önmaga kinyilatkoztatását megvalósítania, főleg az ellen kellett kinyilatkoztatni magát, akinek teremtése és kinyilatkoztatása oly sok és nagy művével mégis alig tudta az embert hittől eltölteni. Hogy ismerték így meg? Ha emberi találgatás alapján, akkor tagadom, hogy Istent másként meg lehetne ismerni, mint önmaga által, és nemcsak a Teremtő formájával szembeállítom az igazságot, hanem mind az isteni nagyság állapotával, mind az emberi közepszerűséggel, nehogy az ember az Istennél nagyobbnak lássék. Bár az ember magától saját erejéből megismerni nem akarta, ő mintegy a nyilvános elismerést csikarta ki belőle, hiszen az emberi közepszerűség könnyebben tudott isteneket alkotni magának az egész történelem tapasztalása szerint, mint az igazat követni, akit a természetből már ismernek. Egyébként, hogy az ember istent találjon ki, mint Romulus Consumot, Tatius Cloacinat, Hostilius Pavort, Metellus Alburnuszt, és egyesek ezelőtt Antinooszt, ezek után is lehet, mi Markion hajósgazdát ismerünk, a se királyt, se császárt.

19. „Sőt – mondják a markioniták – a mi istenünk, jóllehet nem kezdettől fogva, nem teremtése közvetítésével, de önmaga által nyilatkoztattatott ki Jézus Krisztusban”. Lesz majd könyv Krisztusról is, mindkét természetéről – le kell határolni azonban a dolgokat, hogy minél teljesebb és rendezettebb legyen vizsgálatuk ezért most a jelen pillanatban elég úgy fellépni, hogy megmutassam, méghozzá röviden, a Felkent Jahósua nem más Isten kinyilatkoztatója, mint a Teremtőé. Tiberius tizenötödik évében kegyes volt az égből leszállni Krisztus Jézus, Markion üdvözítő szelleme. Aki így akarta, azt az idősebb Antoninus uralkodásának hányadik évében fújta ki magából Pontoszban a kutya csillagképe, nem volt gondom megvizsgálni. Az mégis biztos róla, hogy az Antoninus alatti eretnek, a Pius alatti vallástalan. Tiberiustól Antoninusig majdnem száztizenöt és fél év és fél hónap. Ennyi időt állapítanak meg Krisztus és Markion között. Mivel pedig Antoninus alatt vezette be elsőként Markion ezt az istent, amint bizonyítottunk, ha gondolkodsz, rögtön világos az ügy: eleve ítél az idő, hogy ami Antoninus alatt lépett ki a világba először, Tiberius alatt nem lépett fel, vagyis Antoninus császárságának istene Tiberiusé alatt nem volt még, és így nem Krisztus nyilatkoztatta ki azt, akiről nyilvánvaló, hogy először Markion hirdette. Hogy pedig ennek nyilvánvalóságát bizonyítsam, ami még hátra van, maguktól az ellenfelektől veszem át. A törvény és az evangélium szétválasztása Markion sajátos és fő műve. Tanítványai sem tagadhatják azt, ami benn van fő kézikönyvükben, amelynek alapján végül is beavatást nyernek és megátalkodnak ebben az eretnekségben. Mert ezek Markion „Ellentmondásai”, vagyis ellentmondó állításai, melyek igyekeznek ellentétbe állítani az evangéliumot a törvénnyel, hogy a kijelentések különbözőségéből a két szövetség különbözőségét és az istenek különbözőségét is érvekkel támasszák alá. Mivel a törvény és evangélium szétválasztása az, ami az evangélium másik istenét sejteti a törvény Istenével szemben, nyilvánvaló, hogy e szétválasztás előtt ez az isten ismeretlen volt, aki a szétválasztás érve alapján vált ismertté, és így nem a Felkent nyilatkoztatta ki, aki a szétválasztás előtt volt,

hanem Markion találta ki, aki létrehozta a szétválasztást az evangélium és a törvény békéjével szemben, melyet előtte sértetlenül és vitathatatlanul a józan ész tartott a Felkent megjelenésétől Markion vakmerőségéig, mely más istent támogatót a törvénnyel és mást az evangéliummal kapcsolatban, a Teremtőn kívül, aki ellen oly sok idő után a szétválasztást a pontusi dobta be

.....

Forrás: <http://www.church-bg.eu/blog/markion-ellen-reszlet/>